

Honkaniemi - kaunis kylä korkeiden vaarojen välissä

"Idän alla taivaanrannalla toisten vaarojen takana kohoaa vaara muita mukkeampi. Honkavaara kuuluu olevan, ja sen juurella on matkamme päämäärä, Honkaniemen kylä. Loistaa sieltä Honkavaaran rinteiltä muutamia pienoisia vaaleanvihreitä pälvä. Ruishalmeita sanoo oppaani niiden olevan. Ja neljäkymmentä virstaa on vielä Honkaniemeen.

--- Polku kiertää järven länsipään ympäri ja sitten pitkän pohjoisrannan lehtoloita kiemurtelee ja sitten käy pitkin Honkavaaran rinteitä. Korkean korkealle vaara tuuheine honkineen vasemmalla puolella meitä kohoaa. Oikealla taas alhaalla pitkä, kapea saari kas Honkaniemen järvi loistele. Ja kylästä kuuluu karjan kennon kalkatus".

Näin kuvailee Samuli Paulaharju tuloaan Honkaniemen kylään heinäkuussa v. 1900. Aamuvarkaisella hän oli lähtenyt Pieningistä oppaansa kera astumaan. Nyt kesäillan hämyssä he saapuivat kylään ja yöpymispaikkaansa, Olekseihin taloon.

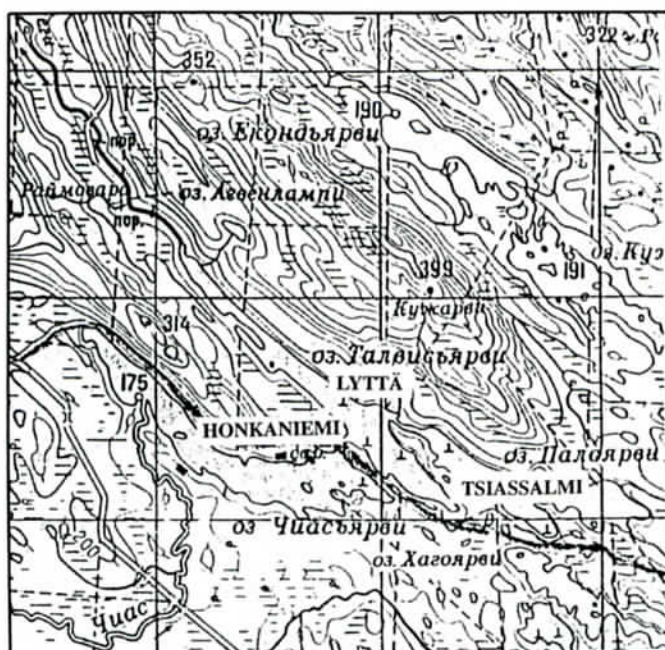
Honkaniemessä Paulaharju viipyi muutamia päiviä, tutustui kylään ja kirjoittaa siitä seuraavasti:

"Ei ole Honkaniemi iso kylä. Kymmenkunta taloa siinä vain on. Tavallisia karjalaistaloja, ei mitään varakkaita, mutta ei erin köyhiäkään. Kaikki ne ovat Honkaniemen järven rannalla. Plakun, Vaskan ja Feodoroffin talot lähekkäin, muista erillään Toiset ovat taas omassa ryhmässään, Lesken, Kirilän, Puavilan, Olekseihin, Issan ja Iivanan talot. Päyty on kaikissa järven puolella kulkeva tietä kohden. Pieni Iivanan pirttipöksä on isomman ryhmän vieressä hieman sivussa. Ruohokkaisella rannalla ovat saunat ja aitat. Kylän vieressä järven rannalla on mukheita mentyjä kasvava kalmismaa monilukuisine hautapatsaineen sekä pieni harmaa tsasouna.

Kaunis on Honkaniemen seutu. Uljaan huimaavan vaaran vieritehällä kohoaa kylä kaupan kauniin järven rannalla. Useita vaaroja on ympärillä ja etäältä ne tänne loistavat".

Heikki Sonninkovin mieli tekisi kalaan entisen kotikylän vesille.

Topografikartan korkeuskäyristä näkee, että Honkaniemi sijaitsee todella luonnonkauniilla paikalla. (1 ruutu = 4 km).

Samaa mieltä Paulaharjun kanssa on entinen Honkaniemen eläjä, nykyisin Paatenen suuressa kylässä asuva Fedja eli Heikki S o n n i k o v. Hän muistelee vieläkin lapsuutensa kotikylänsä kauneutta. Viimeksi hän on siellä käynyt vuonna 1956.

Honkaniemen kylä sijaitsi Pieningän salon itäsyryllä. Jos vetää viivan Repolasta Rukajärven ja Paatenen kautta etelässä Klyssinvaaraan ja Lu-

pasalmeen ja edelleen lemtieraan, saa käsityksen tämän valtavan metsäalueen mittasuhteista. Aikanaan sitä sanottiin Euroopan suurimmaksi erämaalueeksi. Tietön Honkaniemi oli siis todella syrjäinen paikka, oikea korpikylä.

Ennen viime sotia Honkaniemessä oli 12 taloa ja pari huutoraa, viereisessä Tsiassalmessa viisi taloa ja pikkuruisessa Lytässä kaksi taloa. Nämä kolme kylää muodostivat yh-

dessä kolhoosin, jonka nimi oli Krasnaja Snamja eli Punainen lippu. Hallinnollisesti nämä ja monet tuon kulmakunnan kylät, kuten esim. Nesterinvaara, Pölkkylä, Vengi ja Samsoset kuuluivat Laasarin kyläneuvoston alaisuuteen.

Kylässä oli pieni kauppa sekä leipomo. Kauppa sijaitsi aivan Heikki Sonninkovin kotitalon vieressä. Tavarat kuljetettiin Paatenelta ensin autolla Laasariin, mistä ne sitten vöjättiin hevosperillä Honkaniemeen. Kelirikkoaikaan kylään ei päässyt hevosellakaan.

Honkaniemen koulu, ainoa sillä suunnalla, oli suomenkielinen ja 4-luokkainen. Vuositaitoin toimi kaksi luokkaa. Oppilaita oli paljon myös muista lähikylistä. Lapset jatkoivat opintieillä Paatenessa ja asuivat siellä internaatissa.

Kylän pruasniekka oli Petrunpäivä. Tsasouna, jonka Paulaharjakin mainitsee, oli hyvässä kunnossa vielä sotavuosiin saakka. Kaikki ikonit paikallaan, ja vanhat ihmiset pitivät niistä huolta. Tsasouna oli perimätiedon mukaan sangen vanha; Heikin isoisa oli sen muistanut nuoruusvuosiltaan.

Kylän pääelinkeinona oli maatalous. Lisäksi läheisissä järvissä kalastettiin paljon pyyntineuvoina verkko, merta, onki, iskukoukku ja nuotta. Kauempanakin käytiin, mm. Volomajoella. Seudun järvissä oli siikaa, hakea, ahventa, särkeä, säynettä, matikkaa. Ruskeata kalaa ei ollut, mutta joissa forellia.

Kylässä oli vielä 1930-luvulla tietäjiä; mm. Heikin isoäiti Marfa osasi tukkia verenjuoksun. Sanoi vain kolme sanaa ja veri päättyi juoksemasta. Taikoja tehtiin yleisesti myös keväällä karjaa laitumelle laskettaessa ja syksyllä navettaa otettaessa.

Kylän taloista viidessä asui Sonninkovin veljeksiä, ikäjärjestyksessä Ivan (Juho), joka oli Heikin isä, Ilja, Tarassie, Nikolai ja Pekka. Heikki kertoo: Iljaa en oikein muista. Hän toimi Paatenella rajonin johtolimisä; v:sta 1934 Seesjärven piirin toimeenpanevassa komiteassa (tpk:ssa) ja joutui sitten 1930-

luvulla tyrmään. Nikolai työskenteli lespromhoosissa, Ivan oli kotosalla kolhoosin töissä, Tarassie oli jalkapuoli ja Pekka lähti kapinan aikoihin Suomeen, missä vieläkin elää hänen jälkeläisiään. Näihin Heikki sai pari vuotta sitten yhteyden Karjalan Heimon välityksellä. Oli myös kolme siskoa: Vassi, Paro ja Anni.

Honkaniemen järvi on malmipohjainen. Paulaharjun käydessä kylässä malminnostoseossonki oli parhaimmillaan. Lauttoja oli järvellä useita ja ahkerina niillä nostajat puuhailivat. Naapurikylistä, jopa etäisistäkin olivat monet heistä tulleet. Hautausmaan viereen järven rannalla oli koottu jo valtava kasa ruskeaa, rakeista malmia odottamaan talvikelejä ja kuljetusta Suontaleen tehtaalle. Kesällä ei minkäänlaista kuormaa voinut kuljettaa.

Ennen Suontaleen rautatehtaan valmistumista järvimalmi jalostettiin itse. Pääkkösen mukaan esim. Honkaniemessä oli ollut parhaaseen aikaan 40 raudanvalmistuspajaa. Ruottsi kuitenkin hävitti ne niinkuin koko kylänkin, joka oli ollut entisaikana huomattavan suuri ja vauras.

Järvimalmia ei enää vallankumouksen jälkeen nostettu, kertoo Heikki, mutta entisistä ajoista kertoivat suuret rutakasat järven rannoilla.

Rautaa lienee ollut myös alueen kallioiperässä. Pekka ja Anni Savinainen Paatenen Särgjärven kylästä kertoivat Maiju Keynäälle, että Honkaniemen seutuvilla oli ainakin 0,5 x 0,2 neliökilometrin alue, missä kompassi ei toiminut. Pekka oli itse kokeillut. Paikka, missä tämä poikkeama ilmeni, oli kallioista seutua hyvin korkean vaaran alla, lähin järvi 10 kilometrin päässä. Kyseessä oli ilmeisesti malmipitoinen alue.

Ustja Surmina, kotoisin Tsiassalmen kylästä, kertoi, että siellä oli kaksi sukua, Mikkojev- vit ja Vlasovit. Oli vielä yksi perhe, mutta sen sukunimeä Ustja ei muista.

Taloja kylässä oli seuraavasti: Mikkojev, seuraavaa ei muista, Vlasovat, Vlasovat, Mikkojev. Ustjan isoisa oli Konon Grigorjevits Mikkojev ja isä Pimin Grigorjevits. - SV

Feodor Sonnikovin ja Ustja Surminan haastattelu.

Maiju Keynään muistiinpanot, Paulaharju: Matkamuuistelmia Karjalan kankailta (1908).

Pääkkönen Lauri: Kesämatkoja Venäjän Karjalassa (1898).

Paatenen historian merkkitaupauksia v:sta 1918

- Liittoutuneiden joukot miehittivät Paatenen kevällä 1919.

- Suuri pillkukuume-epidemia riehui Paatenen kihlakunnan alueella kevättalvella 1924. Sairastuneita oli 17:ssä kylässä yhteensä 248 henkeä ja sairastuneista kuoli 19.

- Paatenelle perustettiin maaliskuun alussa 1924 luotto-osuuskunta. Sen tarkoituksena oli maatalouden kohottaminen. Haaraosastoja tuli alueen kaikkiin kuntiin. Ensimmäisen toimintavuotensa aikana laitot antoi 67 lainaa mm. siementen, maatalouskalujen ja kotieläinten hankintaa varten.

- Suomenkielinen lastenkoti avattiin tammikuussa 1924. Täysorpoja lapsia koottiin kihlakunnan eri puolilta, ja kesään mennessä heita oli 44.

- Suomenkielinen I asteen koulu aloitti toimintansa Paatenelle syyskuussa 1924. Se oli ensimmäinen suomenkielinen koulu koko kunnassa. Vihkiäiset pidettiin 19.10.1925.

- Tammikuun 4. pnä 1925 Paatenella kuultiin ensimmäisen kerran torvisoittoa, kun Petroskoin lastenkodin "orkestra" vieraili paikkakunnalla.

- Syksyllä 1925 aloitti toimintansa Paatenen kvartsilouhos. Se toimi Karel Granitin alaisena.

- Sähkövalot syttyivät Paatenella raatajarahvaan jouluna eli vasllankumouksen muistopäivänä 7.11.1926, kun kylan sähkölaitos valmistui. Vuoden kulluttua sähkölinja vedettiin myös Pogostalle eli Kirikköpuolelle.

- Ensimmäinen lentokone kävi Paatenella huhtikuun 2. pnä 1927. Kone saapui Petroskoista ja laskeutui tulirovioilla osoitettuun paikkaan Paatenen lahdelle. Kyläläiset olivat odottaneet tuota ihmettä jo aamusta saakka.

- Paatenen kihlakunta siirtyi historiaan vuonna 1927, jolloin siirryttiin piirijakoon. Paatenesta tuli Seesjärven piirikeskus.

- Ensimmäinen maatalousnäyttely järjestettiin syyskuun 29. pnä 1928. Uusinta uutta

REITTISI VARRELLA HEINÄVESI

Mielenkiintoiset matkailukohteet:

Valamon ja Lintulan luostarit
Kerman Savi ja kesätaidenäyttely
Varistaipaleen kanava-alue
Laivaristeilyt Heinäveden reitillä

Tule mukaan tapahtumiin:

6.7. SM-Tukkilaiskisas Karviossa
7.7. Puistokonsertti Varistaipaleessa
13.-14.7. Palokin Koskiwestival
20.7. Karvion kanavan 100-vuotisjuhla
Karvion ja Lampun kesäteatterit

Parhaat lomavinkit saat meiltä:

HEINÄVEDEN MATKAILUTOIMISTO
PL 21, 79701 HEINÄVESI
Puh. (972) 5781273
Fax. (972) 5781280

MENEMME VIENNAAN!

Aidot, oikeat VIENAN RUNOKYLÄ-
MATKAT KESÄLLÄ -96.

3, 4 ja 5 pv:n

Lähtöjä joka viikko.
Kohteina VUOKKINIEMI,
UHTUA, JYSKYJÄRVI,
PAANAJÄRVI
ja muut Vian kylät.

Ilm. ja tied. KUHMON KULTTUURIKORNITSA
KUHMO, puh./fax 986-6530670

Karjalan matkojen asiantuntijalta
myös muut matkat sekä viisumit

KAINUUN
MATKA KY
TOIMISTO • TRAVEL AGENCY

Koulukatu 12
KUHMO
puh. 986-6520421
fax 986-6520428